

DOI: <https://doi.org/10.36719/2706-6185/33/207-212>

**İsfəndiyar Nəcəfov**  
Azərbaycan Texniki Universiteti  
magistrant  
isfendiarnəcəfov55555@gmail.com  
UOT 394

## **ELEKTRON HÖKUMƏTİN TƏTBİQİNİN İQTİSADİYYATIN İNKİŞAFINA TƏSİRİNİN TƏHLİLİ**

### **Xülasə**

Bazar iqtisadiyyatı və qlobal iqtisadi tendensiyalar dövlət idarəçiliyinin müxtəlif səviyyə və sahələrində tətbiq olunan rəqəmsal həll yolları vətəndaş məmnuniyyətini və sahibkarların imkanlarının artırılmasına, idarəçilikdə şəffaflığın və iqtisadi səmərəliliyin yüksəldilməsinə böyük təkan verir. XXI əsrdə dünya iqtisadiyyatını əhatə edən sürətli qloballaşma tendensiyası çərçivəsində internetdən istifadənin və ümumilikdə İKT-lərin tətbiq sahələrinin genişlənməsi ictimai həyatın bütün sahələrinə, o cümlədən, dövlət sektoruna, iqtisadiyyatın və xüsusilə, özəl sektorun tənzimlənməsi metodlarına əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. Beləliklə, yeni texnologiyaların iqtisadi inkişafa və cəmiyyətin həyatına səmərəli təsiri elektron hökumət sisteminin meydana çıxmasını şərtləndirən əsas amil kimi qiymətləndirilir.

**Məqsəd** – rəqəmsallaşma şəraitində sürətlə tətbiq olunan elektron hökumət sisteminə dair konseptual yanaşmaları, elektron hökumət modellərinin əsas vəzifələrini və iqtisadi inkişafa təsirini müəyyənləşdirməkdən ibarətdir.

**Metodologiya** – məqalədə ədəbiyyat icmalı həyata keçirilməklə azərbaycanlı və xarici alimlərin mövzu ilə bağlı yanaşmaları incələnməmiş, məzmun analizi, müqayisə və ümumiləşdirmə metodlarından istifadə edilmişdir.

**Tədqiqatın nəticələri** – bazar iqtisadiyyatı şəraitində elektron hökumətin başlıca məqsədi İKT və digər infrastruktur elementlərdən istifadə etməklə vətəndaşlar və biznes subyektlərinə məsafədən daha keyfiyyətli və operativ xidmətin göstərilməsi və dövlət orqanları arasında koordinasiyanın gücləndirilməsindən ibarətdir.

**Açar sözlər:** Qlobal iqtisadiyyat, İKT, şəffaflıq, inkişaf, iqtisadi artım

**İsfəndiyar Nəcəfov**  
Azerbaijan Technical University  
master student  
isfendiarnəcəfov55555@gmail.com  
UOT 394

## **Analysis of the impact of electronic government application on economic development**

### **Abstract**

Market economy and global economic trends, digital solutions applied at different levels and areas of public administration give a great impetus to increase citizen satisfaction and opportunities of entrepreneurs, increase transparency in management and economic efficiency. Within the framework of the rapid globalization trend covering the world economy in the 21st century, the expansion of the use of the Internet and the application of ICT in general has had a significant impact on all areas of public life, including the public sector, the methods of regulating the economy and, in particular, the private sector. Thus, the effective impact of new technologies on economic development and the life of society is considered as the main factor determining the emergence of the electronic government system.

**Purpose** – is determining the conceptual approaches to the electronic government system, which is rapidly applied in the digitalization environment, the main tasks of electronic government models and their impact on economic development.

**Methodology** - in the article, the approaches of Azerbaijani and foreign scientists on the subject were refined by conducting a literature review, content analysis, comparison and generalization methods were used.

**Study Findings** - in the market economy, the main goal of e-government is to provide better quality and prompt service to citizens and business entities remotely by using ICT and other infrastructure elements and to strengthen coordination between state bodies.

**Keywords:** *Global economy, ICT, transparency, development, economic growth*

## Giriş

Qlobal iqtisadiyyatda müşahidə olunan integrasiya və sürətli texnoloji inkişaf müxtəlif industriyalarda rəqabəti kəskinləşdirməklə iqtisadi inkişafın tənzimlənməsində yeni innovasiyaların istifadə edilməsini, eləcə də, dövlət hakimiyyətinin həyata keçirilməsində yeni iş metodlarının və yanaşmaların tətbiqini zərurətə çevirir. Sivilizasiyalı cəmiyyətin inkişafında özəl sektordan böyük gözləntilərin olması ilə paralel olaraq, insanların dövlətdən gözləntiləri də artmaqdadır. Buna görə də, özünü göstərən sürətli rəqəmsallaşma tendensiyaları özəl sektorun və ictimai istehsalın bütün sahələrində olduğu kimi dövlət sektorunda da effektivliyin artırılmasının əsas alətlərindən biri kimi informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının (İKT) rolunu ön plana çəkir. Bu kontekstdə, hər bir ölkədə fəaliyyət göstərən müxtəlif dövlət agentlikləri xərclərin azaldılması, vətəndaş məmnuniyyətinin artırılması və etimad mühitinin gücləndirilməsi məqsədilə rəqəmsal transformasiyanın müxtəlif elementlərinin tətbiqini genişləndirməyə davam edirlər. İnternetdən istifadənin genişlənməsi və İKT-nin inkişafı ilə cəmiyyət həyatının bütün sahələrində olduğu kimi dövlət idarəçilik sistemində də yeni konseptual yanaşmaların tətbiqini göstərmək olar. Beynəlmilləşmə və qlobal dünyaya integrasiya prosesində özünü göstərən əsas istiqamətlərdən birini də dövlət idarəçilik sistemində yeni texnologiyaların tətbiqinə əsaslanan elektron hökumət modellərinin tətbiqi təşkil edir. Beləliklə, yeni texnologiyaların sosial-iqtisadi inkişafa və ümumilikdə cəmiyyətin həyatına güclü təsiri elektron hökumət sisteminin meydana çıxmasını şərtləndirən əsas amil kimi qiymətləndirilə bilər.

Hazırda iqtisadi və idarəçilik ədəbiyyatlarında geniş istifadə edilən “Elektron hökumət” anlayışının ilk dəfə elmi leksikona daxil edilməsi 1992-ci ildə elektron demokratiya termininin meydana çıxması ilə yanaşı baş versə də, 1997-ci ildə Amerikan alimi West rəqəmsal hökumət anlayışını transformasiyası nəticəsində elektron hökumət konsepsiyasının əsasını qoymuşdur. Westin elektron hökumət konsepsiyası dövlət təşkilatları tərəfindən vətəndaşlara nəzərdə tutulan xidmətlərin göstərilməsi və lazımi informasiyaların təqdim edilməsi, eləcə də, demokratik proseslərin genişləndirilməsi üçün internetdən və rəqəmsal alətlərdən istifadəni özündə ehtiva edirdi (West, 1997: 122). Bundan sonrakı araşdırmalarda artıq elektron hökumət anlayışı, ona dair konseptual yanaşmalar əksini tapmışdır. Müəlliflər elektron hökumətin məqsədi nədir, necə həyata keçirilməlidir və hansı üsullardan istifadə etməlidir kimi bir çox suallara cavab tapmağa çalışmışlar. Bu baxımdan, Alman alimi Homburq elektron hökumət terminini dövlət idarəçiliyi sistemində rəqəmsal hökumət və ya rəqəmsal şəbəkə yaratmaq məqsədilə İKT-lərdən strateji cəhətdən istifadə edilməsi kimi şərh etmişdir (Homburg, 2017: 170). Hesab edirəm ki, müəllifin elektron hökuməti İKT-lərdən strateji məqsədlərlə istifadə olunması kimi qəbul etməsi əsasən düzgün olsa da, hazırda elektron hökumət modelinə daha geniş prizmadan baxmaq lazımdır. Fikrimcə, elektron hökumət yüksək texnoloji inkişafın və dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi zərurəti kimi meydana çıxmışdır və hazırda vətəndaş məmnuniyyətinin və məsafədən iş metodlarının tətbiqi, eləcə də, şəffaflığın artırılması kimi imkanlar təqdim edir.

**Elektron hökumət konsepsiyası, onun vəzifələri və iqtisadiyyatın inkişafına təsiri.**

Bazar iqtisadiyyatı reallıqları və qloballaşmanın təzahürləri iqtisadiyyatın idarə edilməsi və tənzimlənməsində yeni yanaşma və metodların tətbiqini zəruri etmişdir. Bu kontekstdə, elektron

hökumət konsepsiyası adətən İKT-lərdən istifadə etməklə dövlət idarəçiliyinin və göstərilən xidmətlərin təkmilləşdirilməsi məqsədilə tətbiq olunur. Bundan əlavə, elektron hökumət sisteminin tətbiqi göstərilən xidmət səviyyəsinin yüksəldilməsində və eləcə də, vətəndaşlar, özəl sektor təmsilçiləri və hakimiyyətin digər qolları ilə münasibətlərin inkişaf etdirilməsində dövlətə kömək edir (Field, Muller, Lau, Gadriot-Renard, Vergez, 2003: 61-96). Bununla belə, inkişaf etmiş ölkələrlə müqayisədə inkişaf səviyyəsi aşağı olan ölkələrdə elektron hökumət sisteminin uğursuzluq göstəricilərinin yüksək olduğuna dair tədqiqat nəticələri də vardır. Bu kontekstdə mövcud olan əsas problemlər texnologiyanın və müvafiq infrastrukturun zəif inkişafı, eləcə də, elektron hökumət sisteminin tətbiqi ilə bağlı insan resursları potensialının aşağı olması ilə əlaqələndirilir. Müvafiq istiqamətdə aparılan araşdırmaların gəldiyi qənaətə görə, inkişaf səviyyəsi aşağı olan ölkələrdə elektron hökumətin uğursuzluq göstəriciləri göstərdiyi xidmətlərdən asılı olaraq 15% ilə 50% arasında dəyişir. Təbii ki, elektron hökumət modellərinin tətbiqi zamanı yaşanan uğursuzluqlar zaman və vaxt itkisinə, ictimai etimadın azalmasına və xərclərin artmasına gətirib çıxarır. Yüksək uğursuzluq risklərinin mövcud olmasına və bu amilin modernləşməyə ciddi zərbə vurmasına baxmayaraq, Qərb ölkələrindən Afrika ölkələrinə qədər elektron hökumət modellərinin tətbiqinə və araşdırılmasına maraq artmışdır (Twizeyimana, Andersson, 2019: 167-168). Fikrimcə, elektron hökumət sisteminin ayrı-ayrı ölkələrdə tətbiqinə ümumi prizma ilə yanaşı, fərqli kontekstdə də baxmaq lazımdır. Belə ki, bütün ölkələrdə tətbiq olunan elektron hökumət modellərinin istifadə olunan funksiya və vəzifələrinin hamısı eyni ola bilməz. Burada hökumətin yanaşması və tələbin xarakteri nəzərə alınmalıdır. Elə elektron hökumət modelinin uğurlu və ya uğursuz fəaliyyəti də böyük ölçüdə onun tətbiq olunduğu ölkənin hökumətinin yanaşmasından asılıdır. Hesab etmək olar ki, digər amillər, məsələn, texnoloji inkişaf, cəmiyyətin münasibəti və sair məhz hökumətin məsələyə necə yanaşmasından və elektron hökumətdən necə istifadə etmək niyyətindən asılı olaraq dəyişə bilər.

Bazar iqtisadiyyatı şəraitində elektron hökumət sisteminin tətbiqinin iqtisadiyyatın inkişafına təsirinin araşdırılması ilə bağlı aparılmış tədqiqatlar özəl sektorun və sahibkarlığın inkişafında bu modelin səmərəli və təsirli olduğunu sübut etmişdir. Bu baxımdan Castelnova tərəfindən aparılmış tədqiqatın nəticələrinə görə elektron hökumətin əsas ictimai faydalarından biri də onun sahibkarlığı və iqtisadi inkişafı dəstəkləməsidir. Belə ki, müvafiq istiqamətdə onun tədqiqat nəticələrindən biri olan **“Təkmilləşdirilmiş sosial dəyər”** elementi özündə 2 göstəricini birləşdirir. Bunlardan birincisi olan **“Hökumətə inam və inamın artması”** adlı göstərici elektron hökumətin tətbiqinin genişlənməsi kontekstində ictimai məlumatların və vətəndaşların şəxsi məlumatlarının konfidensiallığının qorunmasını ifadə edir. Dövlət orqanları iqtisadiyyatın və mövcud resursların səmərəli idarə edilməsi, eləcə də, vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin effektivliyini artırmaqla ictimai etimadın gücləndirilməsinə töhfə vermiş olurlar (Castelnovo, 2013). Fikrimcə, elektron hökumət şəffaflığı, dövlət orqanlarının idarə olunmasında və qərarların qəbulu prosesində vətəndaşların iştirakını genişləndirməklə də ictimai etimadın artırılmasına nail ola bilər. İctimai etimadın gücləndirilməsi hökumətin daha çevik fəaliyyəti və şəffaflığın, təhlükəsizliyin və fundamental dəyərlərin qorunması istiqamətində söyləyini gücləndirməklə də əldə oluna bilər. Belə hallar vətəndaşların dövlətə inamı artırmaqla vətəndaşların dövlət qurumlarına inamının artırılmasına gətirib çıxarır.

**“Təkmilləşdirilmiş sosial dəyər və rifah”** meyarı hökumətlər tərəfindən cəmiyyətin müxtəlif təbəqələri üçün yaradılan ictimai dəyərləri ifadə edir. Buraya, təhlükəsizliyin, ictimai etimadın, sosial və iqtisadi tərəqqinin gücləndirilməsini aid edə bilərik. İnsan hüquqlarının bərabərliyinin, sağlamlığın və təhlükəsizliyin qorunması, eləcə də, məşğulluğun təmin edilməsi və qarşıya çıxan sosial-iqtisadi problemləri həll edilməsi insanların gəlirlərinə və sağlamlığına əhəmiyyətli dərəcədə təsir etməklə ümumilikdə sosial rifaha töhfə verir.

Fikrimcə, buna nümunə olaraq bəzi ölkələrdə elektron hökumətin özəl sektoru dəstəkləməsini göstərə bilərik. Məsələn, ölkədə elektron hökumət sistemi vasitəsilə insanların sahibkarlıq fəaliyyətinin dəstəklənməsi və bir sıra proseslərin asanlaşdırılması böyük ictimai dəyər yaratmaqla insanların sosial rifahına və həyat səviyyəsinə güclü təsir edir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, elektron hökumət insanların sosial rifahının gücləndirilməsinə yönəlik fəaliyyətini müxtəlif yollarla,

o cümlədən, sosial şəbəkələr vasitəsilə həyata keçirə bilər. Bütün bunlar isə, elektron hökumətin sosial rifahın gücləndirilməsi baxımından böyük ictimai və iqtisadi dəyər kəsb etdiyini deməyə əsas verir. Qlobal iqtisadi şəraitdə elektron hökumətin tətbiqinin əsaslarını idarəçilikdə elektron sənəd dövriyyəsinə həyata keçirməklə vətəndaş müraciətləri və sahibkarlığın tənzimlənməsi proseslərinin avtomatlaşdırılması təşkil edir. Bu və digər amilləri nəzərə almaqla elektron hökumət sisteminin əsas vəzifələrinə aşağıdakılar daxildir (Sidorova, 2017: 166).

**Cədvəl 1: Elektron hökumətin əsas vəzifələri.**

| <b>№</b>  | <b>Vəzifələr</b>                                                                                          |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1.</b> | Dövlət orqanları arasında yeni qarşılıqlı fəaliyyət formalarının yaradılması;                             |
| <b>2.</b> | Əhaliyə və biznesə dövlət xidmətlərinin göstərilməsinin optimallaşdırılması;                              |
| <b>3.</b> | Vətəndaşlar üçün özünəxidmət imkanlarının dəstəklənməsi və genişləndirilməsi;                             |
| <b>4.</b> | Vətəndaşların texnoloji şüurunun və bacarıqlarının artması;                                               |
| <b>5.</b> | Bütün seçicilərin ölkənin idarə olunması və idarə olunması proseslərində iştirak dərəcəsinin artırılması; |
| <b>6.</b> | Coğrafi yerləşmə faktorunun təsirinin azaldılması.                                                        |

**Mənbə: Naumoviçin tədqiqat nəticələri əsasında müəllif tərəfindən hazırlanmışdır.**

Cədvəldən göründüyü kimi elektron hökumət modelinin tətbiqi özündə bir sıra aspektləri və müxtəlif istiqamətlər üzrə səmərəliliyin artırılmasını nəzərdə tutur. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, cədvəl 1-də verilmiş elektron hökumətin modelləri heç də elektron hökumət sistemlərinin tətbiqi ilə qarşıya qoyulan bütün vəzifələri əhatə etmir. Belə ki, təhlil olunan 6 elementli vəzifələr modeli özlüyündə tədqiqatçı Naumoviç tərəfindən irəli sürülmüş ayrıca bir yanaşmadır və digər müəlliflərin konsepsiyalarında fərqli element və vəzifələrə də rast gəlmək olar (Naumovich, Dokuchits, 2021: 40-47). Fikrimcə, bu onu deməyə əsas verir ki, elektron hökumət modelinin tətbiqi hələ vətəndaşlara xidmət göstərilməsindən öncə qlobal informasiya məkanında dövlət hakimiyyət orqanları arasında İKT-lərdən istifadə etməklə səmərəli koordinasiyanın qurulması zərurətindən meydana çıxmışdır.

Göründüyü kimi ikinci vəzifə isə vətəndaşlara və biznes subyektlərinə məsafədən və daha çevik xidmətlərin göstərilməsindən ibarətdir. Belə ki, vətəndaşlar dövlət orqanlarına ünvanladıkları bir çox müraciətləri, sahibkarlar isə qeydiyyat, vergi bəyannamələri kimi müəyyən fəaliyyətlərini elektron hökumət tərəfindən təqdim olunan imkanlardan istifadə etməklə yerinə yetirirlər. Vətəndaşlara göstərilən xidmətlərə həm də müxtəlif tipli əmlak hüquqlarının reallaşdırılması və özünə xidmət imkanlarının təmin edilməsi daxildir.

Dördüncü vəzifə olaraq texnoloji bacarıqların artırılması həm də ona görə vacibdir ki, bütün digər vəzifələrin də reallaşdırılması və göstərilən xidmətlərin effektivliyinin yüksəldilməsi də dövlət aparatında çalışan əməkdaşlar və vətəndaşlar tərəfindən tətbiq olunan texnologiya və avadanlıqlardan istifadə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi ilə bağlıdır.

Beşinci vəzifə vətəndaşların ölkənin ictimai-siyasi həyatında və dövlət idarəçiliyində rolunun və şəffaflığın artırılmasını, eləcə də, demokratik dəyərlərin inkişafını nəzərdə tutur. Beləliklə, elektron hökumətin əsas vəzifələrindən biri kimi demokratiya və şəffaflığın inkişafı etdirilməsi təşkil edir. Vətəndaşların dövlət idarəçiliyində iştirakının artırılması həm də hökumətin fəaliyyətinin optimallaşdırılmasına imkan verir. Hesab edirəm ki, elektron hökumətin sonuncu altıncı vəzifəsi, yəni, coğrafi yerləşmə faktorunun təsirinin aradan qaldırılması onun ən vacib və unikal məziyyətidir. Ona görə ki, məhs elektron hökumət idarəçiliyinin inkişafı vətəndaşların ucqar

ərazilərdən və uzaq məsafələrdən elektron hökumət sistemi vasitəsilə göstərilən xidmətlərə çıxış etmək və onlardan faydalanmaq imkanı verir

Bu kontekstdə, rus tədqiqatçısı Umanskayanın apardığı tədqiqat da aktuallığa malikdir. Müəllif öz tədqiqat işində e-hökumət sisteminin ən səmərəli fəaliyyət istiqamətlərindən biri kimi İKT-dən istifadə etməklə həyata keçirilən elektron sənəd dövriyyəsinə ön plana çəkir. Müəllif bu funksiyanın qlobal xarakter daşdığını vurğulayaraq onun elektron hökumət modelinin özəyini təşkil etdiyi qənaətinə gəlir (Umanskaya, 2022: 229-238). Fikrimcə, elektron hökumət modelini yalnız elektron sənəd dövriyyəsi sisteminin tətbiqi ilə əlaqələndirmək düzgün olmasa da, Umanskayanın tədqiqat nəticələri əsas etibarilə cədvəl 1-də verilmiş altıncı vəzifəyə uyğun. Elektron hökumət modelində məhs İKT-lərdən istifadə olunması elektron sənəd dövriyyəsi vasitəsilə insanların dövlət idarə və təşkilatlarına getmədən onlar tərəfindən təmin olunan xidmətlərə əlçatırlıq əldə edirlər. Bununla da, elektron hökumət modeli vasitəsilə insanlar coğrafi məkan və məsafə maneəsini aradan qaldırmış olurlar. Beləliklə, elektron hökumət konsepsiyasının başlıca məqsədi İKT və digər infrastruktur elementlərdən istifadə etməklə vətəndaşlar və biznes subyektlərinə məsafədən daha keyfiyyətli və operativ xidmətin göstərilməsi və dövlət orqanları arasında koordinasiyanın gücləndirilməsindən ibarətdir.

Bazar iqtisadiyyatına əsaslanan ölkələrdə elektron hökumətin tətbiqi vətəndaşların və biznes subyektlərinin yaranan problemlərini həll etməsi və dövlət orqanlarına müraciətlərini asanlaşdırmaqla insanların vaxta qənaət etməsinə, eləcə də, bürokratik əngəllərdən yan keçməsinə şərait yaradır ki, bu da iqtisadi inkişafa təkan verir. Ancaq yanaşmadan asılı olaraq, elektron hökumət modeli daha geniş xidmətlər təmin edə bilər. Bu ayrı-ayrı dövlət təşkilatlarının öz xidmətlərini müvafiq sistemə inteqrasiya etməsi və müraciətlərə açıq olması ilə reallaşa bilər (Mammadov, 2021). Fikrimcə, qlobal iqtisadiyyat realıqlarında dövlət idarəçiliyi sistemində bəhs olunan modelin tətbiqi İKT vasitələrindən istifadə etməklə dövlət-vətəndaş və müxtəlif dövlət orqanlarının özəl sektor təmsilçiləri ilə əlaqələrinin, eləcə də, dövlət strukturlarının öz aralarında koordinasiyalı və daha səmərəli kommunikasiya qurmasına təkan verir.

### Nəticə

Dünya iqtisadiyyatında baş verən sürətli qloballaşma planetimizdə özünü göstərən əsas tendensiyalardan biridir ki, bu da dövlət idarəçilik sistemində yeni texnologiyaların tətbiqinə əsaslanan elektron hökumət modellərinin tətbiqini zəruri edir. Beləliklə, yeni texnologiyaların cəmiyyətin və özəl sektorun inkişafına və dövlət idarəçiliyində təkmilləşdirməyə təkan verir. Ona görə də, elektron hökumət yüksək texnoloji inkişafın və dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi zərurəti kimi meydana çıxmışdır və hazırda vətəndaş məmnuniyyətinin və məsafədən iş metodlarının tətbiqi, eləcə də, şəffaflığın artırılması kimi imkanlar təqdim edir. Bununla da, elektron hökumət modelinin fundamental əsaslarını idarəçilikdə elektron sənəd dövriyyəsinin tətbiqi, ümumilikdə vətəndaş müraciətləri və sahibkarlığın tənzimlənməsi proseslərinin avtomatlaşdırılması təşkil edir.

Tədqiqat zamanı gəlinən əsas nəticə ondan ibarətdir ki, elektron hökumətin başlıca məqsədi İKT və digər infrastruktur elementlərdən istifadə etməklə vətəndaşlar və biznes subyektlərinə məsafədən daha keyfiyyətli və operativ xidmətin göstərilməsi və dövlət orqanları arasında koordinasiyanın gücləndirilməsindən ibarətdir. Bu isə nəticə etibarilə şəffaflığa, biznes subyektlərinin müraciət və problemlərinin həllinə səmərəli təsir etməklə sahibkarlığın və biznesin inkişafına gətirib çıxarır. Beləliklə də elektron hökumətin tətbiqi özəl sektor hesabına iqtisadi inkişafın təmin edilməsi ilə nəticələnir.

### Ədəbiyyat

1. West, D.M. (1997). "Digital Government: Technology and Public Sector Efficiency". Oreal, M., 122 p.
2. Homburg, W. (2017). "Understanding e-Government: Information Systems in Public Administration". Political science. St.Petersburg, Announcement, 170 p.

3. Field, T., Muller, E., Lau, E., Gadriot-Renard, H., Vergez, C. (2003). The case for e-government: Excerpts from the OECD report "The E-Government Imperative". OECD Journal on Budgeting, 3(1), pp.61-96.
4. Twizeyimana, J.D., Andersson, A. (2019). The public value of E-Government – A literature review. Government information quarterly, 36(2), pp.167-178.
5. Castelnovo, W. (2013). A stakeholder based approach to public value. Paper presented at the 13th European Conference on eGovernment ECEG 2013. Como, Italy.
6. Sidorova, A.A. (2017). "Elektronnoye pravitel'stvo: uchebnik i praktikum dlya bakalavriata i magistratury". M.: Izd-vo Yurayt, 166 s.
7. Naumovich, A.A., Dokuchits, D.S. (2021). "Sistema elektronnoy pravitel'stva daniy kak obrazets uspeshnogo razvitiya gosudarstvennogo upravleniya. Vozmozhnost' primeneniya skandinavskogo opyta". Sovremennyye tendentsii v gosudarstvennom upravlenii, ekonomike, politike, prave, s.40-47.
8. Umanskaya, V.P. (2022). Tsifrovizatsiya pravotvorchestva v yedinoy sisteme publichnoy vlasti. In Aktual'nyye problemy administrativnogo i administrativno-protssessual'nogo prava (Sorokinskiy chteniya), pp.229-238.
9. Mammadov, S. (2021). Digital Transition and Science Technological Development Acceleration the Necessity. Digital transition and scientific and technological development the need for acceleration. Baku, Ecoprint.

Göndərilib: 11.01.2024

Qəbul edilib: 14.03.2024